info@payamdaily.in

روزنامه صبح البرز — نخستین

پیام آشنا

شماره ۲۷۷۳
یکشنبه / ۱۱ خرداد / ۱۴۰۴
۵ / ذوالحجه / ۱۴۴۶
01 / June / 2025

صاحب امتیاز: موسسه همگامان اندیشه زمان
مدیرمسئول: محمود حیدری سردبیر: باهره حیدری
نشانی: ک‌ج بلوار تعاون- خیابان فرهنگ- جنب کانون کارشناسان رسمی دادگستری
تلفن: ۳۲۵۳۴۸۳۸-۳۲۵۳۴۴۴۳ -۰۲۶ فکس: ۳۲۵۳۰۱۰۱
امتیاز در طرح ارزیابی کیفی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی ۶۷/۸۰
چاپ: کارگر

فرارو — امروز با حافظ

صوفیان واسْتَدْنَد از گرو می همه رَخْت
دلقِ ما بود که در خانه خَمّار بماند
محتسب شیخ شد و فسقِ خود از یاد ببُرد
قصّه ماست که در هر سر بازار بماند

ایرنا — علم سرمایه هستی است نه گنج زر و مال
روح باید که از این راه توانگر گردد
پروین اعتصامی

ایرنا — اوقات شرعی

اذان صبح	طلوع آفتاب	اذان ظهر	غروب آفتاب	اذان مغرب
۰۳:۰۶	۰۴:۵۰	۱۲:۰۴	۱۹:۱۷	۱۹:۳۸

برگ — آنچه بدان می‌اندیشیم، برای ما رخ خواهد داد؛ پس اگر خواهان تغییر هستیم باید ذهن‌مان را باز نگاه داریم.

وین دایر

گزارش روز

خانه‌هایی خالی از هیاهوی کودکانه؛ انتخاب یا اجبار؟

به گزارش پیام آشنا به نقل از ایرنا در روزگاری نه‌چندان دور، فرزندآوری یکی از ارکان تثبیت هویت خانوادگی در جامعه ایرانی به‌شمار می‌رفت. خانواده‌هایی با سه، چهار یا حتی پنج فرزند، امری آشنا در کوچه‌ها و محله‌ها بودند اما امروز، چشم‌اندازی دیگر پیش روی ماست: خانه‌هایی با یک فرزند یا حتی بی‌فرزند. روندی آرام اما پیوسته که اینک به واقعیتی اجتماعی بدل شده و نهاد خانواده را به مرحله‌ای نوین وارد کرده است. مرحله‌ای که نمی‌توان با خوشبینی به آن تکه کرد بلکه آن را می‌باید به عنوان زنگ خطری دانست که بسیاری از متخصصان را تغییر خواهد داد.

دیگر خبری از خانه‌های پرجمعیت دیروز نیست. حالا خانواده‌های ایرانی هر روز بیشتر به سمت تک‌فرزندی یا بی‌فرزندی می‌روند؛ روندی نگران‌کننده که آمارها آن را تأیید و روایت‌ها آن را توضیح می‌دهند. این گزارش روایتی است از دلایل پنهان پشت انتخابی که روزگاری بدیهی بود «چه‌دار شدن».

چرا خانواده‌ها می‌گویند «یکی» هم زیاد است؟

نازنین، ۳۲ ساله / فوق‌لیسانس جامعه‌شناسی / ۱۴ سال ازدواج / بدون فرزند

نازنین به عنوان یکی از کسانی که ۱۴ سال است ازدواج کرده در خصوص فرزندآوری می‌گوید: «من و همسرم هیچ‌وقت احساس نکردیم که تپود بچه خالی در اپارتمان ایجاد کرده. از اول هم هر ۲ مخالف آوردن فرزند بودیم نه از سر خودخواهی از سر واقع‌بینی. وقتی آدم خودش امنیت ولی ندارد چطور می‌تواند برای به‌وجودآوردنه امنیت بسازد؟ از طرف دیگر مسئولیت فرزند خیلی سنگینه. من آدمی هستم که دوست دارم مسئولیت‌هایی رو قبول کنم که از پسش برمیام.»

کاوه، ۴۵ ساله / مهندس عمران / ۱۸ سال ازدواج / یک فرزند ۱۰ ساله

کاوه به عنوان فردی که مهندسی عمران خوانده و در همین مورد می‌گوید: «همسرم خیلی اصرار داشت که فرزند دوم هم داشته باشیم اما واقعیت اینه که من از پیش برنمی‌اومدم. هزینه مدرسه، خوراک، تفریح، آموزش... همه‌چیز سنگین شده. نمی‌تونم بچه‌ای داشته باشم که حسرت امکاناتی که بچه اولم داره تو... دلش بمونه. خودم از یه خانواده شلوغ اومدم، البته که اون زمان همه‌چیز ساده‌تر بود. حالا بچه دوم یعنی استرس بیشتر، فشار اقتصادی بیشتر و احتمالاً آینده‌مبهم‌تر.»

مهسا، ۳۶ ساله / دکترای روان‌شناسی / ۱۱ سال ازدواج / بدون فرزند

مهسا دکترای روان‌شناسی خوانده و ۱۱ سال است که ازدواج کرده و او در مورد فرزندآوری می‌گوید: «ما هم از پرسیدن چرا بچه نمیاری اما واقعیت اینه که من از کودکی‌ام فقط ترس و اضطراب پدیم میاد. نمی‌خوام یه بچه دیگه توی این ترس ریشه‌های آن عمیق‌تر از آن است که با تبلیغ یا حمایت مستقیم قابل تغییر باشد.

در واقع مساله فقط به پول ختم نمی‌شود. در دل هر زوجی که تصمیم می‌گیرد که فرزندی نداشته باشد یا تک‌فرزند داشته باشد، مجموعه‌ای پیچیده از دلایل اقتصادی، روانی، فرهنگی، اجتماعی و حتی شخصی نهفته است. در این گزارش، سراغ برخی از این خانواده‌ها رفته‌ایم؛ افرادی که سال‌ها از ازدواجشان گذشته اما همچنان یک فرزند دارند یا بدون فرزند زندگی می‌کنند. این گفت‌وگوها شاید تصویری واقعی‌تر از ماجرا به دست دهند؛ تصویری دورتر از سیاست‌گذاری‌های کلان و نزدیک‌تر به زندگی روزمره مردم.

به گزارش پیام آشنا به نقل از ایرنا در روزگاری نه‌چندان دور، فرزندآوری یکی از ارکان تثبیت هویت خانوادگی در جامعه ایرانی به‌شمار می‌رفت. خانواده‌هایی با سه، چهار یا حتی پنج فرزند، امری آشنا در کوچه‌ها و محله‌ها بودند اما امروز، چشم‌اندازی دیگر پیش روی ماست: خانه‌هایی با یک فرزند یا حتی بی‌فرزند. روندی آرام اما پیوسته که اینک به واقعیتی اجتماعی بدل شده و نهاد خانواده را به مرحله‌ای نوین وارد کرده است. مرحله‌ای که نمی‌توان با خوشبینی به آن تکه کرد بلکه آن را می‌باید به عنوان زنگ خطری دانست که بسیاری از متخصصان را تغییر خواهد داد.

دیگر خبری از خانه‌های پرجمعیت دیروز نیست. حالا خانواده‌های ایرانی هر روز بیشتر به سمت تک‌فرزندی یا بی‌فرزندی می‌روند؛ روندی نگران‌کننده که آمارها آن را تأیید و روایت‌ها آن را توضیح می‌دهند. این گزارش روایتی است از دلایل پنهان پشت انتخابی که روزگاری بدیهی بود «چه‌دار شدن».

چرا خانواده‌ها می‌گویند «یکی» هم زیاد است؟

نازنین، ۳۲ ساله / فوق‌لیسانس جامعه‌شناسی / ۱۴ سال ازدواج / بدون فرزند

نازنین به عنوان یکی از کسانی که ۱۴ سال است ازدواج کرده در خصوص فرزندآوری می‌گوید: «من و همسرم هیچ‌وقت احساس نکردیم که تپود بچه خالی در اپارتمان ایجاد کرده. از اول هم هر ۲ مخالف آوردن فرزند بودیم نه از سر خودخواهی از سر واقع‌بینی. وقتی آدم خودش امنیت ولی نداره چطور می‌تونه برای به‌وجودآوردنه امنیت بسازه؟ از طرف دیگر مسئولیت فرزند خیلی سنگینه. من آدمی هستم که دوست دارم مسئولیت‌هایی رو قبول کنم که از پسش برمیام.»

کاوه، ۴۵ ساله / مهندس عمران / ۱۸ سال ازدواج / یک فرزند ۱۰ ساله

کاوه به عنوان فردی که مهندسی عمران خوانده و در همین مورد می‌گوید: «همسرم خیلی اصرار داشت که فرزند دوم هم داشته باشیم اما واقعیت اینه که من از پیش برنمی‌اومدم. هزینه مدرسه، خوراک، تفریح، آموزش... همه‌چیز سنگین شده. نمی‌تونم بچه‌ای داشته باشم که حسرت امکاناتی که بچه اولم داره تو... دلش بمونه. خودم از یه خانواده شلوغ اومدم، البته که اون زمان همه‌چیز ساده‌تر بود. حالا بچه دوم یعنی استرس بیشتر، فشار اقتصادی بیشتر و احتمالاً آینده‌مبهم‌تر.»

مهسا، ۳۶ ساله / دکترای روان‌شناسی / ۱۱ سال ازدواج / بدون فرزند

مهسا دکترای روان‌شناسی خوانده و ۱۱ سال است که ازدواج کرده و او در مورد فرزندآوری می‌گوید: «ما هم از پرسیدن چرا بچه نمیاری اما واقعیت اینه که من از کودکی‌ام فقط ترس و اضطراب پدیم میاد. نمی‌خوام یه بچه دیگه توی این ترس ریشه‌های آن عمیق‌تر از آن است که با تبلیغ یا حمایت مستقیم قابل تغییر باشد.

در واقع مساله فقط به پول ختم نمی‌شود. در دل هر زوجی که تصمیم می‌گیرد که فرزندی نداشته باشد یا تک‌فرزند داشته باشد، مجموعه‌ای پیچیده از دلایل اقتصادی، روانی، فرهنگی، اجتماعی و حتی شخصی نهفته است. در این گزارش، سراغ برخی از این خانواده‌ها رفته‌ایم؛ افرادی که سال‌ها از ازدواجشان گذشته اما همچنان یک فرزند دارند یا بدون فرزند زندگی می‌کنند. این گفت‌وگوها شاید تصویری واقعی‌تر از ماجرا به دست دهند؛ تصویری دورتر از سیاست‌گذاری‌های کلان و نزدیک‌تر به زندگی روزمره مردم.

سمیرا، ۴۱ ساله / فوق‌لیسانس هنر / ۱۳ سال ازدواج / یک فرزند ۹ ساله

سمیرا می‌گوید: «اگر بخوام صادق باشم، بعد از به دنیا اومدن دخترم تا مرز افسردگی پیش رفتم. فشار اجتماعی بی‌خوابی، نداشتن حمایت روانی، خستگی مدام... مدام بودن توی فرهنگ ما یعنی فداکاری مطلق بی‌هیچ توقعی. متم همین کار رو کردم اما نابود شدم. حالا که بهترم ترجیح می‌دم اثرژیم رو صرف رشد همین یه دختر کنم. اینکه بگیم زن موفق کسیه که تا ته‌ته بزرگ کرده نه نظرم حرف تاریخ گذشته‌ست.»

رضا، ۴۷ ساله / دکترای مدیریت / ۱۶ سال ازدواج / بدون فرزند

رضا در پاسخ به اینکه نظرش در مورد فرزندآوری چیست؟ اظهار می‌دارد: «ما اول تصمیم گرفتیم که بچه نداشته باشیم به جور سبک زندگیه که شاید برای همه قابل درک نباشه من معتقدم فرزندآوری تصمیم شخصیه و باید با آگاهی باشه. خیلی از دوستانم بچه‌دار شدن چون جامعه ازشون انتظار داشت یا خانواده‌هاشون فشار آوردن. ما اما گفتیم نه چون می‌خواستیم روی کار، سفر، یادگیری، خودشناسی تمرکز کنیم. حالا خیلی‌ها می‌گن خوشحالی کردیم.»

صدای خاموش سیاست‌ها، فریاد بلند واقعیت‌ها

این روایت‌ها تنها گوشه‌ای از واقعیتی‌ست که در بافت اجتماعی شهرهای امروز ایران جریان دارد. زوج‌هایی با تحصیلات بالا، مال‌هایی مشترک و در نهایت با بدون فرزند ماندنشان؛ نه به یک فردند بسنده کردنشد. افزایش روزافزون خانواده‌های تک‌فرزند یا بی‌فرزند در ایران، نه تنها یک بحث جمعی بلکه پدیده‌ای چندلایه از واقعیت‌های اجتماعی، اقتصادی و روانی است. زوج‌هایی که از فرزندآوری امتناع کرده‌اند.

نکته قابل توجه اینجاست که هیچ‌کدام از این زوج‌ها از روی ناگاهی یا تنبلی این انتخاب را نکرده‌اند. اتفاقاً بیش از دیگران به مسائل فکر کرده‌اند و تصمیم گرفته‌اند که سبک زندگی متفاوتی داشته باشند.

سیاست‌های تشویقی دولت‌ها بدون درک عمیق از بسترهای فرهنگی و روانی این تصمیم‌ها راه به جایی نمی‌برند. برای خروج از این چرخه باید جای نسخه‌پیچی‌های سطحی، صدای واقعی خانواده‌ها را شنید. تنها در آن صورت است که فرزندآوری می‌تواند به تصمیمی آزادانه، انسانی و امیدوارانه بدل شود نه باری سنگین و ناخواسته.

مکث

کارشناسان معتقدند مهار تورم با اصلاح نظام بانکی و بودجه‌ریزی اتفاق می‌افتد

تومور تورم!

گزارش مرکز آمار از شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی نشان می‌دهد در اردیبهشت امسال، تورم ماهانه و نقطه به نقطه کاهش یافته در حالی که تورم سالانه همچنان صعودی بوده است. براساس این گزارش، شاخص بهای کالاها و خدمات مصرفی خانوار که نشان‌دهنده میانگین سطح قیمت تمامی کالاها و خدمات مصرفی خانوار است، به ۳۲۶/۹ واحد در پایان اردیبهشت رسیده که نشان می‌دهد تورم ماهانه در اردیبهشت ۲/۷ درصد بوده و نسبت به ماه قبل (۳/۶ درصد) ۱/۲ واحد درصد کاهش داشته است.

به گزارش پیام آشنا به نقل از جام‌جم آنلاین، گزارش یادشده نشان می‌دهد که استان بوشهر با ۰/۷ درصد کمترین و استان تهران با ۳/۸ درصد بیشترین تورم ماهانه را در ماه گذشته به خود اختصاص داده‌اند. همچنین استان‌های سیستان و بلوچستان با ۲۸/۹ درصد و سمنان با ۳۷/۹ درصد، به ترتیب کمترین و بیشترین تورم سالانه را در اردیبهشت‌ماه ثبت کرده‌اند.

در اردیبهشت امسال همچنین خط اول به عنوان کم‌درآمدترین خانوارها، تورم ماهانه ۱/۶۹ درصدی را تجربه کرد در مقابل دهک دهم به عنوان ثروتمندترین خانوار در ماه گذشته، تورم ماهانه ۲/۹۶ درصدی را احساس کرد. این ارقام نشان می‌دهد در اردیبهشت امسال، خانوارهای ثروتمند، تورم بیشتری را نسبت به خانوارهای کم‌درآمد تجربه کرده‌اند. البته با در نظر گرفتن شاخص تورم سالانه، مشخص می‌شود دهک اول در طول ۱۲ ماه‌منتهی به پایان اردیبهشت، تورم ۳۷/۱ درصدی را تجربه کرده در حالی که میانگین تورم تجربه‌شده خانوارهای دهک دهم در همین مدت ۳۴/۵ درصد بوده است.

فروش کردن تورم خوراکی‌ها

بررسی جزئیات گزارش مرکز آمار نشان می‌دهد علت اصلی کاهش تورم ماهانه در اردیبهشت، فروکش کردن تورم گروه «خوراکی‌ها، آشامیدنی‌ها و دخانیات» بوده به طوری که تورم ماهانه این دسته از ۳/۲ درصد در فروردین به ۱/۱ درصد کاهش یافته است. البته تورم گروه غیرخوراکی‌ها هم از ۳/۸ درصد در فروردین به ۳/۵ درصد در اردیبهشت رسیده که نشان‌دهنده کاهش کمتری در کاهش تورم ماهانه‌است.

ماهانه‌ها در بهشت ایفا کرده‌است

در میان خدمات مصرفی خانوار، دو خدمت خاص دیده می‌شود که طی دو ماه نخست امسال، تورم بیش از ۳۰ درصدی را تجربه و میانگین تورم ماهانه ۱۰ درصدی را ثبت کرده‌است. طبق گزارش مرکز آمار، تورم ماهانه «بهداشت و درمان» در فروردین ۷/۴ درصد و در اردیبهشت ۱۲/۵ درصد بوده که مجموعا طی دو ماه نخست تورم ۲۰/۸ درصدی را نشان می‌دهد. این به معنای آن است که میانگین تورم ماهانه این چهار از خدمات، طی دو ماه نخست معادل ۹/۹ درصد بوده‌است. همچنین «استفاده از وسایل حمل و نقل عمومی» در فروردین امسال ۹/۳ و در اردیبهشت ۱۱ درصد تورم ماهانه را ثبت کرده تا مجموع تورم دو ماه نخست این چهار از خدمات، معادل ۲۱/۳ درصد شده است. این یعنی میانگین تورم ماهانه این چهار طی دو ماه نخست سال جاری معادل ۱۰/۱ درصد شود. بااتوجه به سهم ۲۷ درصدی «بهداشت و درمان» و سهم ۱/۴ درصدی «استفاده از وسایل حمل و نقل عمومی» در مجموعا ۲۸/۱ درصد از مصارف خانوارهای کل کشور در طول دو ماه نخست سال، تورم بیش از ۲۰ درصدی را تجربه کرده است. حذف ارز ترجیحی برخی داروها و همچنین اعمال قیمت‌های جدید برای خدمات حمل و نقل و البته افزایش قیمت سوخت هواپیما با برآمس قانون بودجه سال جاری، مهم‌ترین عوامل شوک تورمی این اقلام بوده‌است.

مقایسه شاخص قیمت اردیبهشت امسال با اردیبهشت سال گذشته نشان می‌دهد تورم نقطه به نقطه کل کشور در پایان ماه دوم سال جاری معادل ۳۸/۷ بوده که نسبت به ماه گذشته (۳۸/۹ درصد) ۰/۲ واحد درصد کاهش داشته است.

در نهایت، میانگین تورم ۱۲ ماهه منتهی به پایان اردیبهشت امسال با همان تورم سالانه منتهی به اردیبهشت ۱۴۰۴ معادل ۳۲/۹ بوده که نسبت به فروردین (۳۲/۲ درصد) ۰/۷ واحد درصد افزایش یافته‌است.

بررسی روند چند ماه اخیر شاخص‌های سه‌گانه تورم نشان می‌دهد پس از شوک افزایش ناگهانی نرخ ارز در مرکز مبادله در آذر ۱۴۰۳، تورم مصرف‌کننده صعودی شده است. البته عوامل دیگری هم در افزایش تورم طی ماه‌های اخیر نقش داشته که از جمله آن‌ها می‌توان به حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی برخی اقلام دارویی، افزایش نرخ سوخت نانوائان هوایی، افزایش نرخ ارز مبنای محاسبه حقوق گمرکی کالاها از ۲۸۵۰۰ به نرخ مرکز مبادله، اعمال قیمت‌های جدید کالاها و خدمات مختلف با شروع سال جدید اشاره کرد که برخی از مهم‌ترین عوامل افزایش قیمت‌ها در سطح خرد اقتصاد بوده‌است.

تحولات در سطوح خرد و کلان

گذشته از روندهای ساختار محور که افتاد طی ماه‌های اخیر، تحولات زنجاده در سطح کلان و بتیاندین هم حرکت اقتصاد به سمت تورم‌های بالاتر از زوج‌های دو رقمی رفته‌اند. دولت در سال گذشته هم عامل دیگر تورم رشد نقدینگی را در ارقام بالاتری رساند. مجموع فروش اوراق بدهی دولت که در سال ۱۴۰۲ معادل ۱۶۱ همت بود، به رشد حدود ۸۰ برابری به ۵۵۰ همت در سال گذشته افزایش یافت. نکته دیگر، افزایش شدید نقش بانک‌ها در خرید اوراق دولتی است. در سال ۱۴۰۲ بانک‌ها جمعا حدود ۶۷ همت از اوراق دولت را خریداری کردند در حالی که این رقم در سال ۱۴۰۳ حدود ۳۱۸ همت بوده که رشد نزدیک به چهار برابری را نشان می‌دهد. از آنجا که خرید اوراق دولتی توسط بانک‌ها به معنای تزریق نقدینگی جدید است، مقایسه این ارقام نشان می‌دهد بانک‌ها در سال گذشته حدود ۳۱۸ همت نقدینگی جدید برای جبران کسری بودجه دولت خلق کردند. این وضعیت به وضوح، شکست سیاست پولی ضدتورمی بانک مرکزی در نتیجه سلطه مالی دولت را آشکار می‌کند.

همین کسری بودجه هنگفت دولت در سال گذشته، باعث شد نرخ رشد نقدینگی که در اوایل سال، گذشته حدود ۲۴ درصد در پایان اسفند به حدود ۲۹ درصد برسد. در صورت تداوم ناترازی مالی دولت، این شاخص در سال جاری می‌تواند دوباره به محدوده ۴۰ درصدی که پیش از این در سال ۱۴۰۰ افزار داشته برسد و زمینه را برای تشدید تورم در سال‌های آتی ایجاد کند.

درمجموع، عوامل نرخ داده طی حدود یک سال اخیر سبب شده میانگین تورم ماهانه که از ابتدای ۱۴۰۲ تا پایان آذر سال گذشته معادل ۲/۴ درصد بوده، از ابتدای دی تا ۱۴۰۳ تا پایان اردیبهشت امسال به ۳/۴ درصد افزایش یابد. برای درک بهتر تغییر ایجادشده، کافی است بدانیم تغییر سطح قیمت‌ها اتصاب تورم ماهانه ۲/۴ درصدی حدود ۳۳ درصد و با تورم ماهانه ۳/۴ درصدی حدود ۵۰ درصد خواهد بود.

این وضعیت نشان می‌دهد در صورت بی‌توجهی سیاستگذاران اقتصادی به این مساله، تورم سالانه که پس از شش ماه نخست پایانی به زیر ۴۰ درصد رسیده به‌سادگی به محدوده‌های قبلی بازگشته و حتی فراتر خواهد رفت. البته مذاکرات هسته‌ای جاری میان ایران و آمریکا و روایت‌های متیت طرفین از آن، باعث تعدیل و فروکش کردن انتظارات تورمی در دقت و زمان از چالش‌های پیش‌روی صورت شکل گیری توافق، گشایش‌های اقتصادی حاصل از آن به نیروی کاهنده تورم تبدیل شده و می‌تواند تورم پایان سال جاری را برای اولین بار طی هفت سال اخیر به کانال ۲۰ درصدی بازگرداند.

معضلی به نام تورم و رکود

جعفر قادری، تایپوتریس دوم کمیسیون اقتصادی مجلس به موضوع مهار تورم اشاره و تصریح کرد رهبر معظم انقلاب لسلامی چندین سال است بر موضوع مهار تورم و رشد تولید تاکید دارند. اما بدلیل ضعف در بخش اجرایی کشور شاهد تورم‌های بالا به‌صورت مداوم هستیم

وی افزود در دولت شهید رئیسی بانک مرکزی توانست محدودیت‌هایی را برای خلق پول و اقداماتی برای اصلاح نظام بانکی انجام دهد که به کاهش رشد نقدینگی منجر شد. زمانی که در بخش بانکی محدودیت ایجاد می‌شد باید سازوکار تامین مالی از بازار سرمایه مورد توجه قرار می‌گرفت اما این اتفاق نیفتاد.

قادری ادامه داد: ناترازی در حوزه برق باعث کاهش تولید شد که همین موضوع نیز تاثیر خود را در افزایش تورم دارد. اتفاقی که افتاده این است که همزمان با تورم، شاهد رکود هستیم که ادامه این روند مشکلاتی را ایجاد می‌کند. اکنون قطعی برق خانگی زیاد شده اما برای برداشتن فشار از روی دوش تولیدکننده چاره‌ای نیست.

نایب‌رئیس کمیسیون اقتصادی مجلس به تکالیف دولت در این زمینه اشاره کرد و گفت: دولت باید صندوق پروژه‌هایی را برای تامین مالی معرفی کند که در این صورت هم شاهد توسعه اشتغال خواهیم بود و هم مهار تورم اتفاق می‌افتد.

دیدگاه

هوش مصنوعی دزد خلاقیت!

ویستگی به هوش مصنوعی می‌تواند خلاقیت در حل مسئله را از بین ببرد در حالی که نوآوری‌هایی مثل لامپ و اینترنت حاصل تفکر متفاوت و راه‌حل‌های خلاقانه بوده‌اند.

به گزارش پیام آشنا به نقل از مهر، در سال ۱۹۴۳، ادوین لَند مخترع و دانشمند نشان برندِ پولاروید، همراه دخترِ ۸ ساله‌اش جنیفر به تعطیلات رفته بود. جنیفر از او سوالی ساده اما عمیق پرسید: «چرا نمی‌توانم همان لحظه عکس‌ها را ببینم؟» در آن زمان، ظاهر کردن عکس روزها طول می‌کشید و نیاز به تاریک‌خانه و فرایندهای شیمیایی داشت. اما لند به جای نادیده گرفتن کنجکاوی دخترش، آن را به چشمِ یک چالش دید و شروع کرد به فکر کردن در مورد شیوه عکاسی. با آرمون و خطا و حل خلاقانه مسائل، موفق شد سیستم فیلمی ایداع کند که افراد می‌توانستند عکس‌هایشان را در عرض چند ثانیه ببینند. در سال ۱۹۴۸، دوربین پولاروید لند برای همیشه صنعت عکاسی را دگرگون کرد.

حالا تصور کنید اگر لند به جای فکر کردن و تلاش، فقط از هوش مصنوعی می‌پرسید چه کار کند. آیا اتالان «عکاسی فوری» به وجود می‌آمد؟ این داستان یک حقیقت مهم را نشان می‌دهد که خلاقیت فقط به معنای هنر و زیبایی نیست. خلاقیت یعنی حل مسئله، نوآوری و فراتر رفتن از آنچه اکنون وجود دارد.

افول تفکر خلاق در عصر هوش مصنوعی

امروزه نسل جوان در دنیایی زندگی می‌کند که به جای نوشتن انشاد از متن‌های تولیدشده با هوش مصنوعی استفاده می‌کند. به جای نقاشی، با تکیه بر تخیل، به ابزارهای هنری هوش مصنوعی متوسل می‌شود. به جای ساختن موسیقی، از هوش مصنوعی برای تولید شعر و موسیقی کمک می‌گیرد.

در نگاه اول، این‌ها شاید فقط یک نوع راحتی تکنولوژیک به نظر برسند اما خلاقیت یک فرایند لحظه‌ای نیست. خلاقیت در دل تلاش، آزمون و خطا و تجربه‌های سخت رشد می‌کند و وقتی هوش مصنوعی پاسخ‌های سریع فراهم می‌کند، فرصت اندیشیدن و رشد فکری از چون‌ها گرفته می‌شود.

چرا والدین باید نگران باشند؟

اگر تفکر مستقل را در فرزندانمان تقویت نکنیم، ممکن است نسلی را تربیت کنیم که به‌جای نوآور بودن، صرفاً مشغول است. هوش مصنوعی ابزار فوق‌العاده‌ای‌ست اما اگر نباید جایگزین کنجکاوی، تفکر انتقادی و خلاقیت شود. توانایی حل مسئله، فکر کردن عمیق و ایده‌پردازی اصیل، چیزی است که ذهن‌های بزرگ را از بقیه متمایز می‌کند و این‌ها مهارت‌هایی هستند که هوش مصنوعی نمی‌تواند جایگزینشان شود.

یکی از بزرگ‌ترین خطرهای وابستگی به هوش مصنوعی، از بین رفتن مهارت‌های خلاقانه در حل مسئله است. بسیاری از بزرگ‌ترین پیشرفت‌های تاریخ از اختراع لامپ گرفته تا پیدایش اینترنت، از ذهن کسانی آمده که متفاوت فکر کردند و راه‌حل‌هایی نو برای چالش‌ها پیدا کردند.

نیروی کار آینده فقط به افرادی نیاز ندارد که بتوانند با هوش مصنوعی کار کنند، بلکه به کسانی نیاز دارد که بتوانند فراتر از آن فکر کنند. در دنیایی که با هوش مصنوعی هدایت می‌شود، ارزش‌مندترین مهارت‌ها عبارتند از: طرح پرسش‌های بهتر، به‌جای پذیرش صرف، پاسخ‌های هوش مصنوعی، حل مسائل پیچیده و پیش‌بینی ناپذیر که از توان هوش مصنوعی خارج است؛ خلق ایده‌های جدید به‌جای بازترکیب ایده‌های قدیمی

چند راهکار عملی

۱. آموزش هوش مصنوعی به عنوان ابزار، نه میان‌بُر:

به بچه‌ها نیاد بدهید که از هوش مصنوعی به عنوان پشتیبان استفاده کنند، نه جایگزین فکر کردن. به جای اینکه اجازه دهید خروجی‌های هوش مصنوعی را صرفاً کپی کنند، کمکشان کنید آن را تحلیل کنند. پیرسید «اگر کدام بخش از این متن تولیدشده توسط هوش مصنوعی مواقتی یا مخالفی؟ چرا؟» تشویق کنید: «چطور می‌توانی این ایده را یا کلمات خودت بهترش کنی؟» به چالش بکشید: «آیا می‌توانی راه‌حل دیگری پیدا کنی که بهتر باشد؟» این رویکرد باعث می‌شود فرزندان با ذهنی فعال، نه منفعل، با محتوا مواجه شوند.

۲. خلق کردن پیش از مصرف کردن» را تمرین دهید:

قبل از اینکه سراغ هوش مصنوعی بروند، فرزندتان را تشویق کنید که ابتدا خودش فکر کند، بنویسد یا خلق کند. هوش مصنوعی باید ایده‌ها را تقویت کند نه تولید کامل. نوشتن: از او بخواهید طرح کلی انشا یا داستانش را خودش آماده کند، بعد از هوش مصنوعی برای بهتر شدنش استفاده کند. هنر و طراحی: ابتدا خودش ایده‌اش را طراحی کند، بعد سراغ آزمایش با تصاویر هوش مصنوعی برود. حل مسئله: از او بخواهید چند راه‌حل مختلف ارائه دهد، بعد پای‌های هوش مصنوعی را بررسی کند. این تمرین‌ها به کودکان کمک می‌کند تا ذهنی خلاق، تحلیلی و مستقل داشته باشند؛ مهارت‌هایی که آینده به آن‌ها نیاز دارد. این کار باعث تقویت اعتمادبه‌نفس در توانایی‌های خلاقانه فرزندتان می‌شود.

۳. تمرکز بر فرایند به‌جای کمال‌گرایی:

هوش مصنوعی نتایج قوی ارائه می‌دهد، اما خلاقیت واقعی از دل آزمون و خطا بیرون می‌آید. به فرزندتان کمک کنید بفهمند که اشتباهات، موتور نوآوری هستند. خلاق باشد از جسارت بگیرید نه فقط نتیجه را. اصالت و ریسک‌پذیری را تحسین کنید نه صرفاً درستی و دقت را. چالش‌های باز بگذارید مثال: «بازی جدید اختراع کن» به جای «به این سوال جواب بده.» از مسائل واقعی استفاده کنید. آن‌ها را تشویق به پروژه‌های دست‌ساز، حل پازل و جلسات طوفان فکری کنید. تلاش برای خلق چیزی اصیل، همان چیزی است که در کودک تاب‌آوری و نوآوری ایجاد می‌کند.

۴. برای استفاده از هوش مصنوعی مرز بگذارید:

درست مثل استفاده از هرچیزی، استفاده از هوش مصنوعی هم باید محدود باشد. هرچند می‌تواند ابزار مفیدی باشد، اما استفاده بیش‌از حد از آن به تفکر مستقل آسیب می‌زند. استفاده از هوش مصنوعی برای تکالیف مدرسه را محدود کنید. از آن‌ها بخواهید انشای خود را بدون استفاده بنویسند و بعد برای بهتر شدن از هوش مصنوعی کمک بگیرند. خلاقیت آفلاین را تشویق کنید. هر روز زمانی برای نوشتن، نقاشی، یا کارهای دستی اختصاص دهید. خروجی‌های هوش مصنوعی را بررسی کنید. تعادل بین استفاده از هوش مصنوعی و کار مستقل، تضمین می‌کند که کودک کنترل خلاقیت خودش را در دست دارد.

۵. با الگو بودن، تفکر خلاق را آموزش دهید:

کودکان با تماشا کردن یاد می‌گیرند. اگر ببینند والدین دائماً در حال حل مسئله ایده‌پردازی و پرسیدن سوال‌های کنجکاوانه هستند، آن‌ها هم همین مسیر را دنبال خواهند کرد. سوال‌های کنجکاوانه را با صدای بلند مطرح کنید. مثلاً «واقعاً چرا برگ درخت‌ها تو پاییز تغییر رنگ می‌دهد؟» خودتان هم به سراغ سرگرمی‌های خلاقانه بروید. نوشتن، نقاشی، کاردستی. اجازه دهید کودکتان شما را در حال خلق کردن ببیند. حس کنجکاوی را در آن‌ها پرورش دهید. یادتان دهید که «چرا» بپرسند و جیزهای بدیهی را به چالش بکشند. هدف ما این است که از هوش مصنوعی به‌عنوان یک ابزار یادگیری بهره ببریم، نه جایگزینی برای خلاقیت انسانی و تفکر مستقل. با این رویکرد، اطمینان حاصل می‌کنیم که دنیای آموزان مهارت‌هایی داشته باشند که ماشین‌ها را یادمی‌گیرند. مهارت‌هایی که در دنیای آینده حیاتی هستند. هوش مصنوعی آمده که بماند، اما خلاقیت مهارتی‌ست که باید پرورش داده شود. هرچه بیشتر تفکر مستقل را تقویت کنیم، فرزندانمان بهتر آماده می‌شوند نه فقط برای یافتن شغل، بلکه برای رهبری آن.